STOWARZYSZENIE EKONOMISTÓW ROLNICTWA I AGROBIZNESU
Roczniki Naukowe ● tom XVII ● zeszyt 4

Barbara Roszkowska-Mądra*, Michał Roman**

**Uniwersytet w Białymstoku, ** Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*

ZNACZENIE TURYSTYKI WIEJSKIEJ W ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJU TERENÓW PERYFERYJNYCH (NA PRZYKŁADZIE GMINY PŁASKA)

THE IMPORTANCE OF THE RURAL TOURISM IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF PERIPHERAL AREAS (EXAMPLE OF PŁASKA COMMUNE)

Słowa kluczowe: turystyka wiejska, agroturystyka, zrównoważony rozwój, obszary peryferyjne
Key words: rural tourism, agrotourism, sustainable development, peripheral areas

Abstrakt. Celem pracy było przedstawienie funkcji pełnionych przez turystykę wiejską i agroturystykę oraz ocena ich wpływu na wzrost społeczno-gospodarczy gminy Płaska i jej wielofunkcyjny rozwój, gwarantujący realizację koncepcji zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Badania wykazały, że rozwój turystyki na wiejskich obszarach peryferyjnych jest szansą na ich ożywienie społeczno-gospodarcze i rozwój nowych funkcji. Przyczynia się do wzrostu dochodu rolników i mieszkańców gminy przez tworzenie nowych działalności. Sprzyja zachowaniu rolniczego użytkowania ziemi, koniecznego dla zachowania równowagi ekologicznej i ochrony krajobrazu, a także dla zachowania ciągłości kulturowej i tradycji. Wykazano, że rozwój funkcji turystycznej jest ważnym elementem zrównoważonego rozwoju gminy Płaska.

Wstęp

Pojęcie peryferyjności w literaturze przedmiotu rozpatrywane jest zarówno w aspekcie położenia obszaru w układzie geograficzno-komunikacyjnym, jak i poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Zdaniem Olechnickiej [2003], obszar peryferyjny jest oddalony geograficznie od centrum, zapóźniony kulturowo, zacofany ekonomicznie i uzazależniony od polityki zewnętrznej. Charakteryzuje się on prostą strukturą gospodarczą, niską jakością kapitału ludzkiego oraz niewykształconą sferą instytucjonalną (niski poziom infrastruktury instytucjonalnej) [Olechnicka 2003]. Takie cechy wykazują strefy przygraniczne województw wschodniej Polski. Obszary te charakteryzują się zapaścią demograficzną, niekorzystną strukturą gospodarczą, niskim poziomem infrastruktury technicznej oraz niskim poziomem i jakością życia ludności. Istotną rolę w tworzeniu ich lokalnego PKB odgrywa sektor rolniczy, w którym dominują gospodarstwa małe, nieefektywne, niezdolne do udziału w gospodarce rynkowej. Ich dużym problemem jest też bezrobocie ukryte. Atutem tych obszarów jest czyste środowisko, unikatowe walory krajobrazowe, niski poziom uprzemysłowienia i urbanizacji oraz duża powierzchnia lasów. Wielofunkcyjne wykorzystanie kapitału społecznego i przestrzeni może zdecydowanie przyspieszyć ich rozwój społeczno-gospodarczy oraz przyczynić się do realizacji koncepcji rozwoju zrównoważonego, w którym wielofunkcyjność odgrywa doniosłą rolę zarówno dla gospodarki, środowiska, jak i społeczeństwa, przyczyniając się do zachowania żywotności społeczno-ekonomicznej tych obszarów.

Turystyka wiejska, w tym agroturystyka jest idealnym sektorem gospodarki, funkcjonującym według tradycyjnej definicji zrównoważonego rozwoju, tzn., że przez odpowiednie kształtowanie postaw i otoczenia wpływa na ochronę dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i pielęgnowanie tradycji, tak aby potrzeby obecnego pokolenia były zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie [http://europa.eu, dostęp10.05.2015]. Celem tej pracy było przedstawienie pełnionych funkcji przez turystykę wiejską, w tym agroturystykę oraz stopnia oddziaływania na ożywienie społeczno-gospodarcze gminy Płaska i jej wielofunkcyjny rozwój, gwarantujący realizację koncepcji zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Gmina Płaska jest typowym przykładem wiejskiego obszaru peryferyjnego, więc może być przedmiotem studium przypadku.

Materiał i metodyka badań

Badania przeprowadzono w czerwcu 2014 roku na terenie gminy Płaska i ukierunkowano je na aktywność turystyczną jako rozwijającą się domenę społeczno-gospodarczą w tej gminie. Materiały źródłowe zebrano metodą kwestionariusza ankiety. Badania przeprowadzono w gospodarstwach agroturystycznych położonych w badanej gminie. Dobór do badań był celowy, a kryterium wyboru było prowadzenie działalności agroturystycznej oraz zgoda na przeprowadzenie ankietyzacji. Uzyskane dane pochodziły z 20 ankiet skierowanych do kierowników kwater agroturystycznych, którzy w zdecydowanej większości przekroczyli 45 lat (60%) i legitymowali się średnim lub wyższym wykształceniem (60% ankietowanych) oraz był w nich następca gospodarstwa (75% ankietowanych gospodarstw). Źródłem informacji były też dane pochodzące z Urzędu Gminy w Płaskiej i Urzędu Statystycznego w Białymstoku.

Turystyka wiejska, w tym agroturystyka, w koncepcji wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju

Działalność turystyczna na obszarach wiejskich może być rozwijana tyko wtedy, gdy dany obszar charakteryzuje się dużą atrakcyjnością pod względem środowiskowym. Zachowanie na nich licznych walorów przyrodniczych i krajobrazowych umożliwia rozwój agroturystyki (*agrotourism*), w której gospodarstwo rolne stanowi bazę noclegową oraz główną atrakcję dla turysty, a także szerzej rozumianej turystyki wiejskiej (*rural tourism, country tourism*), której podstawą jest przyjazd na tereny wiejskie. Rozwój turystyki na wsi pozwala jednocześnie realizować cele wyjazdów turystycznych, chronić tereny odwiedzane, zachowując ich wartości przyrodnicze, społeczne i kulturowe, nie ograniczając rozwoju ekonomicznego. Jest to zgodne ze współczesnym europejskim paradygmatem teorii rozwoju, którym jest rozwój zrównoważony będący konstytucyjną normą rozwojową, obowiązującą we wszystkich obszarach polskiej gospodarki [Roszkowska-Mądra 2010]. Wilkin [2010] uważa, że wielofunkcyjne wykorzystanie zasobów kapitału społecznego i wprowadzanie w wiejską przestrzeń nowych funkcji pozarolniczych, tj. produkcyjnych, usługowych i handlowych powoduje większe zróżnicowanie gospodarcze obszarów wiejskich, zmniejszanie roli rolnictwa, a przez to tworzenie nowych miejsc pracy, ograniczanie bezrobocia, poszukiwanie nowych źródeł zarobkowania w zawodach związanych z otoczeniem rolnictwa i wykorzystujących wiejskie zasoby wytwórcze [Wilkin 2010, Sikora 2014]. Jej rozwój umożliwia łagodzenie skutków kryzysu na obszarach wiejskich i niesie za sobą wiele korzyści ekonomicznych, społecznych i ekologicznych [Zawadzki 2014].

W tabeli 1 przedstawiono możliwe efekty realizacji funkcji pełnionych przez turystykę wiejską, w tym agroturystykę na obszarach wiejskich. Pełni ona wiele ważnych funkcji, zaś możliwości jej rozwoju zależą od wielu czynników, tj. zaangażowania usługodawców i miejscowej ludności w jej rozwój oraz wsparcia edukacyjnego i finansowego ze strony państwa i samorządów lokalnych. W konsekwencji daje to szansę miejscowej ludności na osiągnięcie dodatkowych dochodów i zmniejszenie bezrobocia. Rozwój tej formy turystyki może hamować migrację ze wsi do miast i przyczyniać się do doceniania przez mieszkańców tych obszarów własnej tożsamości oraz chęci ochrony dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Wyniki badań

Gmina Płaska leży w północno-wschodniej części województwa podlaskiego w powiecie augustowskim. Jej część wschodnią stanowi granica państwa. Duża różnorodność rodzajowa walorów turystycznych (przyrodnicze, klimatyczne i kulturowe) i możliwość ich wielostronnego, rekreacyjnego wykorzystania stanowi ważne kryteria atrakcyjności turystycznej. Innymi szczególnymi cechami tej przygranicznej gminy jest niski wskaźnik zaludnienia, wynoszący 7 osób na km^2. Spośród 2634 mieszkańców gminy osoby w wieku produkcyjnym stanowią 62%. Wskaźnik ten ulega sukcesywnej poprawie, jeszcze w latach 90. ubiegłego stulecia kształtował się on na poziomie 55%. Walory użytkowe gleb są niskie, co charakteryzuje ich przynależność w zdecydowanej większości do V i VI klasy bonitacyjnej. W strukturze użytkowania gruntów

Tabela 1. Efekty funkcji turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki dla rolnictwa i obszarów wiejskich
Table 1. Effects of various functions of rural tourism and agrotourism for agriculture and rural areas

Funkcje/ *Functions*	Efekty funkcji dla/*Effects of functions for*	
	rolnictwa/*agriculture*	obszarów wiejskich/*ruralareas*
Produkcyjna/ *Production*	Pobudzanie produkcji i przetwórstwa żywności, bezpieczeństwo żywnościowe, wzrost produkcji ekologicznej i metod produkcji integrowanej, dywersyfikacja produkcji (produkcja roślin leczniczych i przyprawowych), wzrost sprzedaży bezpośredniej/*Stimulation of production and food processing; food safety; growth of ecological production and integrated production methods; diversification of production (production of medicinal plants and spices); growth of direct sales*	Zachowanie żywotności obszarów wiejskich, wielofunkcyjny rozwój/*Preservation of the vitality of rural areas; multi-purpose development*
Ekonomiczna/ *Economic*	Dywersyfikacja i wzrost dochodów rolniczych gospodarstw domowych, ograniczenie bezrobocia ukrytego, wzrost wartości gruntów rolnych i działek budowlanych, wzrost przedsiębiorczości/*Diversification and increase of agricultural income households, reduction of hidden unemployment, increase in value of agricultural land and building plots, growth of business*	Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, wzrost dochodów gmin; wzrost atrakcyjności dla inwestorów zewnętrznych; dywersyfikacja i wzrost dochodów mieszkańców, rozwój pozarolniczych funkcji (usługi, handel, rzemiosło, transport, rękodzieło ludowe), zmniejszenie bezrobocia/*Multifunctional rural development; growth of the communities' revenue; increased attractiveness to foreign investors; diversification and growth of residents income, the development of non-agricultural functions (services, trade, crafts, transport, handicraft); reduction of unemployment*
Ekologiczna/ *Ecological*	Zapobieganie degradacji środowiska przyrodniczego, zachowanie bioróżnorodności, ochrona i regeneracja zasobów naturalnych, produkcja żywności o podwyższonych parametrach jakościowych, rozwój rolnictwa ekologicznego i metod produkcji integrowanej, produkcja roślin leczniczych i przyprawowych/*Prevention of environmental degradation; conservation of biodiversity; protection and regeneration of natural resources; food production with improved quality parameters; development of ecological farming and integrated production methods; production of medicinal plants and spices*	Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich; odnowa wsi;zwiększenie dbałości o środowisko naturalne; rozwój infrastruktury proekologicznej, realizacja wymogów technicznych i inwestycyjnych dotyczących ochrony środowiska; ochrona i kształtowanie rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej i krajobrazu/ *Multifunctional rural development; village renewal; growth of respect for the environment; development of pro-environmental infrastructure, implementation of technical requirements and environmental investment; protection and development of agricultural and forestry production space and the landscape*
Społeczno-kulturowa/ *Ecological and cultural*	Zachowanie tradycyjnego krajobrazu społecznego, kultywowanie tradycyjnego sposobu życia, poprawa jakości środowiska życia człowieka, poprawa kapitału społecznego/ *Preservation of traditional social landscape, cultivation of the traditional way of life; improvement of the quality of the human environment; improvement of social capital*	Wzrost rozwoju infrastruktury społecznej, podnoszenie wykształcenia i zdobywanie dodatkowych kwalifikacji przez mieszkańców wsi; zahamowanie procesów migracyjnych; zachowanie ciągłości kulturowej i tradycji podnoszącej poczucie identyfikacji i tożsamości regionalnej; ochrona i wzbogacenie kultury narodowej; pozytywny wpływ na żywotność i spójność społeczną wsi; atrakcyjne miejsce wypoczynku, rekreacji i osadnictwa/*Increase of social infrastructure, improvement of education and acquirement of additional qualifications by villagers; inhibition of migration processes; preservation of cultural continuity and raising sense of tradition and regional identity; protection and enrichment of national culture; positive effect on vitality and social cohesion in rural areas; attractive place for rest, recreation and settlement*

Źródło: opracowanie własne na podstawie [PROW 2014-2020]
Source: own study based on the [PROW 2014-2020]

dominują lasy i grunty leśne. Lesistość na poziomie 82% jest prawie trzykrotnie wyższa od średniej wojewódzkiej, a odsetek obszarów prawnie chronionych wynoszący 61,9% jest wyższy prawie dwukrotnie. Gospodarstwa rolne są małe, ich średnia powierzchnia wynosi 5,38 ha UR.

Tradycja wynajmowania pokojów letnikom istnieje w tej gminie od dawna. W gminie Płaska jest znacznie więcej gospodarstw niż istniejących w rejestrach gminy oferujących turystom miejsca noclegowe (40 gospodarstw w 2014 roku). W stosunku do 2000 roku ich liczba w rejestrach gminy zwiększyła się o 11 gospodarstw. Zwiększyła się liczba ośrodków wypoczynkowych – z 3 w 2000 roku do 5 w 2014 roku. Wzrosła także liczba pól biwakowych z 5 do 27 na 2160 miejsc, przybył 1 ośrodek kempingowy mający 100 miejsc noclegowych na polu namiotowym oraz 50 pod dachem.

Rozwój funkcji turystycznej w badanej gminie przyczynia się do realizacji celu produkcyjnego, którego realizacja przejawia się przede wszystkim w zachowaniu żywotności obszarów wiejskich i w ich wielofunkcyjnym rozwoju. Obrazuje to aktywność ekonomiczna mieszkańców badanej gmin. W 2013 roku było to 79,3 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne na 1000 mieszkańców, przy średnim wskaźniku 62,7 w województwie podlaskim. Gospodarstwa rolne w gminie Płaska w niewielkim stopniu zajmują się produkcją dóbr rynkowych, natomiast w zdecydowanej większości skupiają się na dostarczaniu produktów i usług, które mają cechy tzw. dóbr publicznych. Zachowanie rolniczego użytkowania ziemi jest potrzebne ze względu na utrzymanie żywotności tych obszarów, ochronę krajobrazu i zachowanie równowagi ekologicznej. Wyłącznie prowadzeniem działalności rolniczej zajmuje się 25% ankietowanych gospodarstw, z których prawie 40% świadczy usługi żywieniowe swoim gościom, głównie z surowców wyprodukowanych we własnym gospodarstwie. Gospodarstwa zajmujące się wyłącznie prowadzeniem działalności pozarolniczej stanowią 45% gospodarstw i to one głównie oferują turystom wyżywienie pochodzące z lokalnego rynku. Gospodarstwa prowadzące działalność mieszaną (rolniczą i pozarolniczą) w niewielkim stopniu (12,5% gospodarstw) oferują turystom usługi w zakresie wyżywienia (tab. 2).

Dochody ogółem budżetu gminy Płaska na 1 mieszkańca były wyższe w stosunku do średniego dochodu w powiecie augustowskim. W 2012 roku wynosiły one 4578 zł i były wyższe o 503 zł w stosunku do 2010 roku. Sprzyja temu rozwój funkcji turystycznej w gminie, która pozytywnie oddziałuje na przedsiębiorczość jej mieszkańców, ograniczając bezrobocie ukryte na wsi. Przyczynia się także do wzrostu wartości gruntów rolnych i działek budowlanych, co skutkuje wyrównywaniem niedoborów renty gruntowej w stosunku do obszarów o sprzyjających uwarunkowaniach do prowadzenia produkcji rolniczej. Prowadzenie działalności agroturystycznej sprzyja wzrostowi i dywersyfikacji dochodów rolniczych gospodarstw domowych. Badani usługodawcy swoją działalność podejmowali głównie w oparciu o kapitał własny (93% ankietowanych).

W przeważającej grupie badanych gospodarstw (55% gospodarstw) udział dochodów z działalności agroturystycznej w strukturze dochodów rolniczego gospodarstwa domowego kształtował się na poziomie 25%, w 5 gospodarstwach (25% gospodarstw) dochody te wynosiły 50%. Tylko w 3 gospodarstwach (15% obiektów) dochody z działalności agroturystycznej stanowiły 75% dochodów ich gospodarstw domowych, a w jednym obiekcie była wyłącznym źródłem dochodu gospodarstwa domowego (rys. 1). Podobne wyniki uzyskali również inni badacze [Wiśniewska 2008, Marks-Bielska, Babuchowska 2013]. Właściciele analizowanych gospodarstw wskazali, że priorytetowym motywem podjęcia działalności agroturystycznej było uzyskanie dodatkowego dochodu (67% ankietowanych). Chęć wypróbowania czegoś nowego była źródłem inspiracji dla prawie 47% rolników, a rozszerzenie profilu działalności wskazało 20% ankietowanych. Prawie 70% rolników deklarowało, że pragnie rozszerzać lub modernizować działalność agroturystyczną.

Dążąc do realizacji idei zrównoważonego rozwoju nie tylko właściciele gospodarstw agroturystycznych, ale również lokalna władza samorządowa stawiają sobie konkretne cele i zadania wymagające przemyślanego rozwiązania. W *Planie Rozwoju Lokalnego gminy Płaska na lata 2008-2015* [2008] wskazano: potrzebę dostosowania działalności gospodarczej do wymogów ochrony walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego; rozwój funkcji turystycznych gminy opartych na zasobach środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym konieczność podnoszenia atrakcyjności, rozwój funkcji usługowych opartych na zasobach środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy jednoczesnym uwzględnianiu uwarunkowań społecznych [*Plan Rozwoju*… 2008]. Wydatki budżetu gminy na

Tabela 2. Charakterystyka prowadzonej działalności w badanych gospodarstwach agroturystycznych
Table 2. Characteristics of the activities in the studied agrotouristic farms

Wyszczególnienie/*Specification*	Powierzchnia UR/*Agricultural Utilized Area [ha]*			
	do/*up* 2,5	2,6-6,0	6,1-10,0	powyżej/*above* 10
Odsetek gospodarstw/*Share of farms [%]*	50	25	16,7	8,3
Rodzaj prowadzonej działalności w gospodarstwach agroturystycznych [% gospodarstw]/ *Type of the activities in agrotouristic farms [% of farms]:*				
Wyłącznie rolnicza/*Only agricultural*	5	10	10	-
Wyłącznie pozarolnicza/*Non-agricultural only*	30	10	-	5
Mieszana/*Mixed*	10	10	10	-
Rodzaj prowadzonej działalności w gospodarstwach oferujących wyżywienie dla turystów [% gospodarstw]/ *Type of the activities in agrotouristic farms offering food for tourists [% of farms]:*				
Wyłącznie rolnicza/*Only agricultural*	-	25	12,5	-
Wyłącznie pozarolnicza/*Non-agricultural only*	12,5	25	-	12,5
Mieszana/*Mixed*	12,5	-	-	-

Źródła: badania własne
Source: own reasearch

gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w 2013 roku były wysokie i stanowiły 22,5% budżetu gminy. Ludność w 89,1% korzysta z instalacji wodociągowej. Wielu mieszkańców ma własne przydomowe oczyszczalnie ścieków (100% analizowanych obiektów). Usługodawcy zdają sobie sprawę z potrzeby ochrony środowiska, uważają jednak, że system obszarów chronionych jest czynnikiem znacząco ograniczającym (60% ankietowanych) swobodę prowadzenia działalności turystycznej. Ankietowani w zdecydowanej większości (80%) są zdania, że rozwój działalności turystycznej ma wpływ na zachowanie kultury i tradycji lokalnej. Prawie 87% badanych usługodawców stara się zainteresować swoich gości regionem, jego tradycją, historią i kulturą, oferując im mapy, foldery, broszury, a także organizując wycieczki i rozmowy przy ognisku o bogatej historii ziemi augustowskiej.

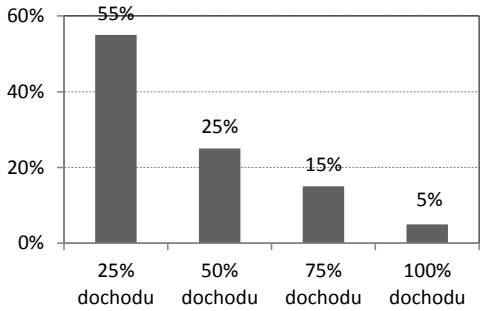

Rysunek 1. Struktura badanych gospodarstw ze względu na udział ich dochodów z działalności agroturystycznej w dochodach rolniczego gospodarstwa domowego
Figure 1. Structure of the studied farms regarding share of their incomes from agrotouristic activity in total incomes of farm households
Źródło: badania własne
Source: own research

Władze tej ziemi dokładają starań w uatrakcyjnieniu gminy, która skorzystała ze wsparcia finansowego w ramach środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2007-2013, działania 3.1. „Rozwój Atrakcyjności Turystycznej Regionu" – „Rozbudowa infrastruktury turystycznej w strefie Kanału Augustowskiego na terenie gminy Płaska". Wartość realizowanej inwestycji wyniosła 7,4 mln zł, w tym 5,1 mln stanowiły środki unijne. W jej ramach zagospodarowano teren wokół Kanału Augustowskiego, zbudowano ścieżki rowerowo-narciarskie o długości ponad 3 km, małą architekturę – wiaty z siedziskami, plaże (pomosty, budynki sanitarne, przebieralnie, place zabaw dla dzieci) oraz drogi dojazdowe do śluz na kanale. Wybudowano gminne centrum turystyczno-sportowe do użytku turystów i mieszkańców gminy. Składa się ono z centrum informacji turystycznej, gminnego ośrodka kultury, zespołu boisk sportowych, wypożyczalni nart, sauny i siłowni. Gmina Płaska w 2013 roku została laureatem konkursu „Przyjazna Wieś" realizowanego w ramach *Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich*.

Podsumowanie i wnioski

Badania w reprezentatywnej gminie wykazały, że rozwój agroturystyki na wiejskich obszarach peryferyjnych, które ze względu na ich specyficzne cechy uniemożliwiają rolnikom osiąganie satysfakcjonujących dochodów z prowadzenia wyłącznie działalności rolniczej, jest szansą na ich ożywienie społeczno-gospodarcze i rozwój nowych funkcji. Stwarza szansę nie tylko na wzrost dochodu rolników i mieszkańców gminy przez tworzenie nowych działalności, o czym świadczy wzrost aktywności ekonomicznej mieszkańców tej gminy. Rozwój turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki sprzyja zachowaniu rolniczego użytkowania ziemi, które jest potrzebne dla zachowania równowagi ekologicznej i ochrony krajobrazu, a także dla zachowania ciągłości kulturowej i tradycji podnoszącej poczucie identyfikacji i tożsamości regionalnej. Wykazano, że rozwój funkcji turystycznej jest ważnym elementem zrównoważonego rozwoju gminy Płaska.

Literatura

Marks-Bielska R, Babuchowska K. 2013: *Uwarunkowania rozwoju agroturystyki w województwie warmińsko--mazurskim według opinii właścicieli gospodarstw rolnych*, Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis-Oeconomica, nr 299(70), 141-150.

Olechnicka A. 2003: *Współczesne ujęcie problemu peryferyjności*, [w:] A. Bołtromiuk (red.), *Regiony peryferyjnew perspektywie polityki strukturalnej Unii Europejskiej*, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, 28-43.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Płaska na lata 2008-2015. 2008: Urząd Gminy Płaska.

Roszkowska-Mądra B. 2010: *Obszary wiejskie o niekorzystnych warunkach gospodarowania w aspekcie ich zrównoważonego rozwoju*, Uniwersytetu w Białymstoku, 10.

Sikora J. 2014: *Turystyka wiejska, w tym agroturystyka, w kontekście perspektyw rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce. Analiza wyników badań empirycznych*, Zesz. Nauk. Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 807, Ekonomiczne Problemy Turystyki, nr 3(27), 113-126.

Wilkin J. (red.). 2010: *Wielofunkcyjność rolnictwa. Kierunki badań, podstawy metodologiczne i implikacje praktyczne*, IRWiR PAN, Warszawa, 17.

Wiśniewska A. 2008: *Dochodowość usług agroturystycznych w gospodarstwach kaszubskiej gminy Brusy*, Słupskie Prace Geograficzne, nr 5, 221-225.

Zawadzki P. 2014: *Ekonomiczno-społeczne uwarunkowania rozwoju agroturystyki w powiecie jeleniogórskim,* Zesz. Nauk. Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 806, Ekonomiczne Problemy Turystyki, nr 2(26), 315-329.

http://europa.eu/legislation_summaries/environment/sustainable_development/index_pl.htm, dostęp10.05.2015.

Summary

The aim of the paper was to present different functions of rural tourism and agrotourism as well as their effects on the socio-economic progress in Płaska commune including its multifunctionality being a basis of sustainable development of agriculture and rural areas. It was found that the tourism development on peripheral areas enables their socio-economic progress and creating new functions delivering more incomes for farmers and rural inhabitants. The tourism development affects also positively agricultural land use which is needed for maintenance of ecological balance, landscape protection and continuing cultural tradition needed for regional identity of the inhabitants. Finally, it was detected that tourism function was an important component of sustainable development of Płaska commune.

Adres do korespondencji
dr hab. Barbara Roszkowska-Mądra, prof. UwB
Uniwersytet w Białymstoku
Katedra Nauk o Przedsiębiorstwie
ul. Warszawska 63, 15-062 Białystok
e-mail: broszkowska@poczta.onet.pl

dr Michał Roman
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
e-mail: michal_roman@sggw.pl